

ศาสตร์ II หังการอนุมาณ

เซอร์ลือก โยล์มส์ หยิบขวดจากมุมเตาผิงกับเข็มฉีดยาจาก
กล่องหนังโมร็อกโกกะทัดรัด จัดเตรียมเข็มฉีดยาบางด้วย
มือขาวยาวเรียวอันลั่นระริก แล้วพับปลายแขนเสื้อเชิ้ตข้างซ้ายขึ้น
ชั่วคราวหนึ่ง สายตาครุ่นคิดของเขาทอดจ้องอยู่กับหน้าแขนและ
ข้อมืออันล่ำสันที่เต็มไปด้วยจุดและรอยถูกเข็มแทงนับไม่ถ้วน
ในที่สุดเขาก็เลือกปลายเข็มแทงเข้าที่นั่น ดันลูกสูบเล็กๆลงตาม
แล้วลงนั่งพิงเก้าอี้บุกำมะหยี่พร้อมกับถอนใจยาวด้วยความสบายใจ

ข้าพเจ้าได้รู้เห็นการกระทำทั้งนี้วันละสามมื้อมาเป็นเวลา
หลายเดือนแล้ว แต่ความคุ่นั้นหาทำให้จิตใจของข้าพเจ้าพลอย
เห็นดีเห็นชอบไปด้วยไม่ ตรงกันข้าม ข้าพเจ้ากลับรังแต่รู้สึก
ไม่สบายใจยิ่งขึ้นวันแล้ววันเล่าที่ได้เห็น ส่วนความรู้สึกผิดชอบ
ของข้าพเจ้าก็เพิ่มพูนขึ้นในใจทุกคืน เมื่อคิดถึงว่าข้าพเจ้าขาด
ความกล้าที่จะท้วงติงไปเสียแล้ว ข้าพเจ้าตั้งปณิธานอยู่ครั้งแล้ว
ครั้งเล่าว่าจะเปิดอกพูดเรื่องนี้เสียที แต่ในท่วงท่าอันชาเย็น
ไม่แยแสของเพื่อนข้าพเจ้านั้น มีอะไรอย่างหนึ่งทำให้เขาเป็น
คนสุดท้ายที่เราจะอาจเอื้อมเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับความเป็นอิสระเสรี
ของเขา สถิติปัญญาอันใหญ่ยิ่งของเขาก็น่าทึ่ง กิริยาอาการอันยอดเยี่ยม
ของเขาก็น่าทึ่ง ประกอบกับความที่ข้าพเจ้าได้ตระหนักในคุณวิเศษ
หลายประการของเขาก็น่าทึ่ง ล้วนเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งข้าพเจ้าให้
ถดถอยในการที่จะชกมวยกับเขาเสียสิ้น

แต่ในบ่ายวันนั้น จะเป็นเพราะเหล่าโบนที่ข้าพเจ้าได้เสพบเมื่อกินกลางวัน หรือเป็นเพราะความหมั่นไส้เพิ่มเติมที่เกิดจากความเป็นอาฆาตมากในกิริยาอาการของเขาก็ไม่ทราบ ข้าพเจ้ากลับรู้สึกขึ้นฉับพลันว่าหนึ่เงยอยู่ต่อไปอีกไม่ไหวแล้ว

“อะไรละวันนี้” ข้าพเจ้าเอ่ยถามขึ้น “มอร์ฟินหรือโคเคน”

เขาค่อยๆ เหลือบจากสมุดตัวอักษรแบบโบราณเก่าแก่ที่เขาได้เปิดขึ้นแล้ว เล่มนั้น

“โคเคน” เขาตอบ “ส่วนผสมเจ็ดเปอร์เซ็นต์ เกออยากจะลองบ้างไหมละ”

“ไม่เป็นเด็ดขาด” ข้าพเจ้าตอบทวนๆ “สังหารของกันยังไม่สมประกอบจากสงครามอัฟกานิสถาน กันจะขึ้นให้มันบรรทุกเอาความคร่ำเคร่งอะไรนอกเหนืออีกไม่ได้เป็นอันขาด”

เขายิ้มในความเคร่งเครียดของข้าพเจ้า “ชะรอยแกอาจจะถูก วัดสัน” เขาพูด “กันเข้าใจว่าอิทธิพลของมันในทางกายนั้นไม่ดีเลย แต่ถึงกระนั้นกันได้ประจักษ์ว่า มันทำให้ใจสว่างและคึกคักอย่างเหลือหลายจนผลกระทบในขั้นต่อมาของมันเป็นแต่เหตุเล็กละเอียดเท่านั้น”

“แต่คิดซี!” ข้าพเจ้าพูดอย่างชิงชัง “พิจารณาความเสียหายดูซี! สมองของแกอาจจะถูกปลุกให้ตื่นเต้นคึกคักอย่างแกว่าก็จริง แต่มันก็เป็นกระบวนการที่ผิดปกติซึ่งทำให้ยประสาทเปลี่ยนแปลงไปมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความอ่อนแออย่างถาวรได้ในที่สุด แกก็รู้เหมือนกันนะ ว่าผลสนองที่บังเกิดกับแกในขั้นหลังนั้นร้ายเพียงใด ผลได้ผลเสียจริงๆ มันไม่คุ้มกันหรอก เพราะเหตุอะไรแกจึงจะมาเห็นแก่ความเพลิดเพลินชั่วแล่น ยอมเสี่ยงกับความเสื่อมสลายของกำลังปัญญาอันใหญ่ยิ่งที่แกได้มาแต่กำเนิดเล่า จำไว้ละว่าที่กันพูดนี้ไม่ใช่ในฐานะเพื่อนพูดกับเพื่อนเท่านั้น แต่ในฐานะหมอบพูดกับผู้ที่เขาจะต้องเป็นห่วงเป็นใยในสังหารของผู้นั้นอยู่บ้างด้วยเหมือนกัน”

เขาไม่ยกแสดงกิริยาขัดเคือง ตรงกันข้าม เขากลับเอานิ้วมือจอบกันแล้ว ทำข้อคอกลงกับแขนเก้าอี้ดูผู้ที่ชักออรสจะคุยกระนั้น

“จิตใจของกัน” เขาพูด “มันไม่ยอมอยู่เฉยเอาเสียเลย เอาปัญหาให้กันลิเองานให้กัน เอรหัสรันลับที่สุด หรือแนวการวิเคราะห์แยกแยะที่ลึกลับที่สุดส่งมา กันจะเป็นอันอยู่ในแบบของกันเองทีเดียวละ แล้วกันก็จะได้ผ่อนสิ่งกระตุ้น

ปลอมๆ ลงได้ แต่กันซึ่งย้ายความเป็นอยู่จำเจจนน่าลุ่มนี้หนัก กันมันหมายในความถึงพร้อมทางสติปัญญา เพราะฉะนั้นแหละกันจึงได้เลือกอาชีพจำเพาะของกันเอง หรือก่อกำเนิดอาชีพนั้นขึ้นมาเองมากกว่า เพราะว่ากันเป็นคนเดียวเท่านั้นในโลก”

“นักสืบเชลยศักดิ์คนเดียววันนี้” ข้าพเจ้าพูดพลางเลิกคิ้ว

“นักสืบคนเดียวที่รับหรือทางเชลยศักดิ์” เขาตอบ “กันเป็นศาลฎีกาในทางสืบสวน เมื่อเกรกสัน หรือเลสเตรด หรืออเทลนีย์ โจนส์ หมดทำ--ซึ่งก็มักจะ เป็นธรรมดาของเขาเสียด้วย--เขาก็เอาเรื่องมาวางแบให้กัน กันสำรวจหลักฐานอย่างผู้เชี่ยวชาญ แล้วก็แสดงความเห็นของเอตทัคคะออกไป กันไม่ได้อะไรดี ด้วยเลยในคดีเช่นนี้ หนังสือพิมพ์จะประโคมชื่อของกันหรือก็เปล่า ตัวงานเองนั้นแหละ ความสนุกเพลิดเพลินจากการที่มีสนามให้กันได้ใช้สติปัญญาที่จำเพาะของกันนั้นแหละ เป็นรางวัลอันสูงสุดของกัน ตัวแกเองก็ได้รู้เห็นวิธีทำงานของกันมาบ้างแล้ว ในคดีเจฟเฟอร์สัน โยบ นั้นยังงั”

“จริงทีเดียว” ข้าพเจ้าพูดอย่างจริงจัง “ไม่มีสิ่งใดในชีวิตจะทำให้กันเคยรู้สึกตะลึงตะโลเหมือนเรื่องนั้นเลย กันได้เรียบเรียงมันขึ้นเป็นเล่มสมุดเล็กๆ แล้วด้วยซ้ำ โดยให้ชื่อเรื่องออกจะแฝงๆ ว่า ‘แรงพยายาม’”

เขาสั่นศีรษะอย่างเศร้าๆ

“กันอ่านดูแล้ว” เขาพูด “บอกตรงๆ กันไม่สามารถจะแสดงความยินดีต่อแก่ได้เลย การสืบสวนมันเป็น หรือควรจะเป็นศาสตร์อันแน่นอนแขนงหนึ่ง จึงควรจะคำนึงถึงในทำนองที่ปราศจากอารมณ์และสุขุมเยือกเย็นพรรคเดียวกัน แต่กลับพยายามเอาความพิลึกกึกกือแฉ่งแฉ้มเสียจนบังเกิดผลราวกับแกเอาเรื่องรักๆ ใคร่ๆ หรือเรื่องคบขู้สาวเข้าปนผสมในโจทย์บทที่ห้าของยูคลิดก็ไม่ปาน”

“แต่เรื่องพิลึกกึกกือมันมีอยู่นี่นา” ข้าพเจ้าเถียง “กันจะบิดผันข้อเท็จจริงเสียหาได้ไม”

“ข้อเท็จจริงบางอย่างนั้นควรจะต้องอุบไว้เสีย หรืออย่างน้อยที่สุดก็ควรจะต้องแจกแจงแต่พอดีตามความเป็นธรรม ประเด็นเฉพาะของเรื่องซึ่งสมควรจะกล่าวถึง อยู่ที่ว่าบททวนเหตุผลด้วยวิธีการแยกแยะจากผลไปหาเหตุ ที่กันได้ใช้คลี่คลายความลับของคดีได้สำเร็จต่างหาก”

ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญในการวิพากษ์วิจารณ์ท่านองนี้ต้องงานที่เพ่งเล็งเป็นพิเศษ ในอันที่จะยังความปิติยินดีให้เกิดแก่เขาแท้ๆ ข้าพเจ้าขอสารภาพด้วยว่าออกเคืองในการยกตนขึ้นเหนือลม ที่ดูคล้ายกับจะเรียกร้องว่า ข้อความทุกบรรทัดในบทประพันธ์ของข้าพเจ้าควรจะจดจ่อกับวิธีการพิเศษของเขาเองไปเสียทั้งหมดนั้นทีเดียว ในระหว่างที่ข้าพเจ้าอยู่กับเขาที่ถนนเบเกอร์มานับเป็นปีๆ ข้าพเจ้าได้สังเกตมากกว่าครั้งหนึ่งว่า ในท่วงท่าอากัปกริยาของสหายข้าพเจ้าซึ่งเรียบขริมคอยแต่จะเป็นครุคนเสียรื้อยนั้น มีมานะทูลีแผ่อยู่ด้วยน้อยๆ ข้าพเจ้าไม่ต่อล้อต่อเถียง เป็นแต่หนึ่งคลั่งชาติที่มีแผลเป็นของข้าพเจ้าอยู่ ข้าพเจ้าถูกลูกปืนจีเซลยิงทะลุขามาแต่ก่อน และแม้มันจะไม่ถึงแก่ทำให้ข้าพเจ้าเดินเหินไม่ได้ แต่เวลาเปลี่ยนอากาศที่ไรเป็นเจ็บเสียวอ่อนเพลียทุกทีไป

“การปฏิบัติของกันได้แผ่ทางปีกไปถึงภาคแผ่นดินใหญ่เมื่อเร็ว ๆ นี้” โฮล์มส์เอ่ยขึ้นภายหลังที่เงยไปครู่หนึ่ง มือสาละวนอยู่กับการบรรจุกล้องรักไม้เบรียร์ “เมื่ออาทิตย์ที่แล้วกันได้รับการหารือจากฟรังซ์ ลอ วิลยาร์ด ซึ่งดังที่แกก็น่าจะรู้ ในชั้นหลังนี้เขาออกหน้าเพื่อนในงานนักสืบของฝรั่งเศสเที่ยวละ เขามีคุณวิเศษของเผ่าเคลต์ในการสังหรณ์อะไรได้รวดเร็วจริง แต่บกพร่องในกระบวนการความรู้อันกว้างขวางแนชัดซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจำเริญศิลปะของเขาในชั้นสูง คดีนั้นเกี่ยวกับพินัยกรรมซึ่งมีลักษณะที่น่าสนใจอยู่บ้าง กันสามารถที่จะกล่าวอ้างให้เขาสำเหนียกถึงคดีท่านองเดียวกันนี้สองคดี คดีหนึ่งเกิดขึ้นที่ริกาในปี ๑๘๕๗ ส่วนอีกคดีหนึ่งที่เซนต์หลุยส์ในปี ๑๘๗๑ ซึ่งช่วยชี้ทางให้เขาบรรลุข้อไขที่ถูกต้องได้ นี่โง่ละ จดหมายที่กันได้รับเมื่อเช้านี้ ยกบุญยกคุณการช่วยเหลือของกัน”

ในขณะที่พูดเขาโยนกระดาษจดหมายต่างประเทศยบยู่ยี่ให้ข้าพเจ้าแผ่นหนึ่ง ข้าพเจ้าทอดสายตาอ่านผ่านๆ จับใจความได้ว่าเป็นจดหมายยกย่องสรรเสริญอย่างเลิศลอย ฟุ่มเฟือยไปด้วยคำว่า “วิเศษ” “ฝีมือชั้นครู” และ “อัศจรรย์” อะไรเทือกนี้ ซึ่งล้วนแต่เป็นเครื่องยืนยันความรู้อีกยกย่องสรรเสริญอย่างซึ่งใจของชาวฝรั่งเศสผู้นั้นทั้งสิ้น

“เขาพูดอย่างศิษย์พูดกับครูเทียวนี้” ข้าพเจ้ากล่าว

“อ้อ เขาตีประเมินการช่วยเหลือของกันสูงเกินไป” เชอร์ล็อก โฮล์มส์พูดอย่างไม่อึ้งขงขอบ “ตัวเขาเองมีแวอยู่แล้ว เขามีลักษณะถึงสองในสาม

ประการที่จำเป็นสำหรับนักสืบตัวอย่าง เรามีทักษะการสังเกตและการอนุมาน
ยังขาดอยู่ก็แต่ความรู้เท่านั้น แต่นั่นอาจจะสั่งสมได้ไม่นานนัก เวลานี้เขากำลัง
แปลงานเล็กๆน้อยๆ ของกันเป็นภาษาฝรั่งเศสอยู่”

“งานของแกรี”

“อ้าว แกไม่รู้หรอกรึ” เขาร้องขึ้นพร้อมกับหัวเราะ “ถูกละ กันมีข้อเขียน
หลายเรื่องเป็นชนกติดหลังอยู่ เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับหลักวิชาทั้งนั้น นี่ไงตัวอย่าง
ข้อเขียน ‘ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างเถายาสูบนานาชาติ’ ในข้อเขียนนี้กันได้
สาธยายถึงรูปลักษณะของยามวนทั้งใหญ่ทั้งเล็ก และยาเส้นบรรจุกล่องรวม
ร้อยสี่สิบชนิด พร้อมด้วยภาพสีแสดงความแตกต่างของเถา มันเป็นประเด็น
ข้อหนึ่งซึ่งอุบัติขึ้นเรื่อยๆ ในการพิจารณาคดีอาญา และบางทีก็เป็นร่องรอยที่มี
ความสำคัญอย่างฉุกเฉิน ยกตัวอย่าง สมมติว่าแกสามารถระบุได้เป็นแน่ว่า
ฆาตกรรมรายหนึ่งได้ประกอบขึ้นโดยผู้ที่กำลังสูบบุหรี่ลงกลาของอินเดียอยู่ใน
ขณะนั้น แนวการค้นคว้าของแกก็ย่อมแคบเข้าอย่างเห็นๆ สำหรับตาที่ขำของนั้น
ในระหว่างเถาสีดำของยาสูบบริซิโนโพลีกับปุยขาวๆ ของเถาที่นุ่มมมีความ
แตกต่างกันมากเท่าๆกับความแตกต่างในระหว่างหัวผักกาดกับหัวมันฝรั่งทีวละ”

“แกมีภูมิปัญญาอันแก่กล้าสำหรับสิ่งปลีกย่อยละเอียดอ่อนทีเดียว”
ข้าพเจ้ากล่าว

“ก็กันมองเห็นความสำคัญของมันนี่ นี่ก็เป็นข้อเขียนของกันว่าด้วยการ
ติดตามรอยเท้า พร้อมด้วยแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของปูนปลาสเตอร์แห่ง
ปารีสในการรักษาแบบพิมพ์รอยเท้า นี่ก็อีก เป็นสิ่งละอันพันละน้อยที่น่ารู้
เกี่ยวกับอิทธิพลของอาชีพที่เกิดแก่รูปลักษณะของมือ พร้อมด้วยแบบพิมพ์หิน
ของมือช่างสลักหิน กะลาลี ช่างทำจุกขวด ช่างเรียงพิมพ์ ช่างทอผ้า และ
ช่างเจียรไนเพชรพลอย นั่นเป็นความรู้ที่น่าสนใจในทางปฏิบัติอย่างยิ่งสำหรับ
นักสืบที่เดินตามหลักวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในกรณีของศพไม่มีญาติ หรือ
ในการสืบประวัติของผู้ร้าย แต่กันจะทำให้แกรกหูไปด้วยเรื่องงานอดิเรกของกัน
เสียละกระมัง”

“เปล่าเลย” ข้าพเจ้าตอบอย่างชิงชัง “มันกลับเป็นเรื่องที่น่าทึ่งอย่างที่สุด
สำหรับกันเสียอีกนะเนี่ย โดยเฉพาะในเมื่อกันมีโอกาสสังเกตวิธีใช้ความรู้ของแก
ไปในทางปฏิบัติมาแล้ว แต่เมื่อกี้แกได้พูดถึงการสังเกตและการอนุมานอยู่

การอย่างหนึ่งมันย่อมส่งผลให้เกิดการอีกอย่างหนึ่งแหละ”

“อ้อ ไม่ใช่” เขาตอบ พลางเอนกายลงพิงเก้าอี้แขนอย่างสบายอารมณ์ และพ่นเปลวควันเขียวออกจากกล้องโขม “ยกตัวอย่างเช่น การสังเกตแสดงให้กันรู้ว่าแกไปที่สำนักโปรษณีย์ถนนวิกโมร์มาเมื่อเช้านี้ แต่การอนุมานนั้นจะช่วยให้กันรู้ว่า เมื่อไปที่นั่นแกได้ส่งโทรเลขฉบับหนึ่ง”

“ถูก!” ข้าพเจ้าพูด “ถูกทั้งสองข้อ! แต่กันขอสารภาพว่า กันมองไม่ออกเลยว่าแกรู้ได้อย่างไร กันได้ทำไปอย่างผลุนผลันและไม่ได้เอ่ยถึงให้ใครฟังเลย”

“มันเป็นของง่าย ๆ อยู่ในตัวเอง” เขากล่าวพลางหัวเราะหึๆ ในความพิศวงของข้าพเจ้า “ง่ายอย่างเหลือแสนเสียจนป่วยการที่จะอธิบาย แต่ถึงกระนั้นการอธิบายอาจจะเป็นเครื่องตรึงกรอบของการสังเกตและการอนุมานก็ได้ การสังเกตบอกกันว่า แกมีคราบดินแดงน้อยๆ ติดอยู่ที่ข้างรองเท้าของแก ก็แหละที่หน้าโรงโปรษณีย์ถนนวิกโมร์นั่นละ เขางัดพื้นทางเดินออกพรวนเอาดินขึ้นมาไว้เป็นกองพะเนิน ซึ่งยากแก่การที่จะเดินเข้าไปได้โดยไม่ต้องย่ำไปบนนั้น ส่วนดินก็จำเพาะเป็นสีแดงอย่างนี้ ซึ่งเท่าที่กันรู้ไม่ปรากฏอยู่ตรงไหนเลยนั่นละ นี่เป็นเรื่องของการสังเกต ส่วนนอกนั้นเป็นเรื่องของการอนุมาน”

“แล้วแกอนุมานได้อย่างไรถึงโทรเลข”

“อ้อ ก็กันรู้อยู่นี่นะว่าแกไม่ได้เขียนจดหมาย คำที่กันนั่งอยู่ตรงหน้าแกตลอดเวลาเช้านี้ นอกจากนี้กันยังเห็นในโต๊ะเขียนหนังสือของแกที่เปิดทิ้งไว้มีแสตมป์อยู่แผงหนึ่งกับโปรษณียบัตรมัดเบ้อเร่อ แกจะไปโรงโปรษณีย์ทำไมกันล่ะถ้าไม่ส่งโทรเลข ตัดประเด็นอื่นออกไปเสียให้หมด อ้ายที่เหลืออยู่ประเด็นเดียวก็ต้องเป็นความจริง”

“ในกรณีนี้มันเป็นเช่นนั้นจริง” ข้าพเจ้าตอบภายหลังที่เว้นระยะใช้ความคิดหนึ่ง “เรื่องมันง่ายที่สุดอย่างแกว่า แกจะคิดว่ากันละลาละล้งไหม ถ้ากันจะทดสอบความเห็นของแกให้จริงจึงยิ่งกว่านี้อีกสักหน่อย”

“ตรึงกันข้าม” เขาตอบ “มันกลับจะช่วยไม่ให้กันต้องฟังโคเคนเป็นเข็มที่สองเสียอีกนะนา แกจะเอาปัญหาอะไรประเคนมา กันเป็นพอใจสู้ทั้งนั้น”

“กันได้ฟังแกพูดมาแล้วว่า มันยากอยู่ที่คนเราจะมิของอะไรใช้ประจำวันโดยไม่ทิ้งร่องรอยบุคลิกภาพของผู้นั้นไว้ที่ของในทำนองที่นักสังเกตผู้ชำนาญอาจจะอ่านได้ เอาละ ตอนนี้นักมีนาฬิกาพกอยู่เรือนหนึ่ง เพิ่งได้มาใหม่เมื่อ

เร็ว ๆ นี้ นี่ไง แกจะกรุณารับความเห็นเกี่ยวกับอุปนิสัยใจคอของเจ้าของคนก่อนให้กันฟังสักหน่อยได้ไหม”

ข้าพเจ้าส่งนาฬิกาพกให้เขาด้วยความรู้สึกออกกระหึ่มใจอยู่เล็กน้อย เพราะข้าพเจ้าคิดว่า การทดสอบนั้นเป็นการอันสุดวิสัย และข้าพเจ้าก็ตั้งใจที่จะให้มันเป็นบทเรียนเพื่อสะกดน้ำเสียงติดจะอวดภูมิที่เขาสำแดงอยู่เป็นครั้งคราวลงเสียบ้าง เขารับนาฬิกาไปซึ่งอยู่ในมือ มองดูหน้าปัดเข็มถึง เปิดหลังออกตรวจสอบดูเครื่องด้วยตาเปล่าก่อนแล้วก็ใช้แว่นนูนขยายส่องดู ข้าพเจ้ารำ ๆ จะยี้มเยาะความหน้าม้อยของเขาเสียให้ได้ เมื่อตอนเขาปิดนาฬิกายื่นส่งกลับคืนให้ข้าพเจ้าในที่สุด

“เกือบไม่พบหลักฐานอะไรเลย” เขากล่าว “นาฬิกาถูกล้างมาเมื่อไม่นาน ซึ่งทำให้กันขาดข้อเท็จจริงที่น่าคิดที่สุดไปเสีย”

“ก็ถูกละ” ข้าพเจ้าตอบ “มันถูกล้างเสียก่อนแล้วเขาจึงส่งมาให้กัน”

ข้าพเจ้าตั้งข้อกล่าวหาเพื่อนข้าพเจ้าอยู่ในใจ ว่าช่างอ้างเหตุแก่เกินไปได้ ชุ่ ๆ ในการคว้าน้ำเหลวของตัว ก็หลักฐานอะไรเล่าที่เขาจะหวังได้จากนาฬิกาที่ยังไม่ได้ล้าง

“ถึงแม้จะไม่ได้ผลสมใจ การตรวจค้นของกันก็ไม่ใช่เหลวเปล่าไปเสียทั้งหมด” เขาเอ่ยขึ้นพลางมองดูเพดานด้วยแวตอันมีแวกระด้างและเลื่อนลอย “เมื่อมีแกคอยหักอยู่ กันก็อยากจะวินิจฉัยว่านาฬิกาเรือนนี้เป็นของพี่ชายแก็ได้รับมรดกตกทอดมาจากพ่อของแกนั่นแหละ”

“นั่นแกคงประมวลเอามาจากตัวเอช.ดับเบิลยู.ด้านหลังแน ๆ ละซี”

“ก็อย่างนั้นแหละ ตัวดับเบิลยู.ส่อถึงชื่อสกุลของแกเอง อายุของนาฬิกานั้นตกร่วมห้าสิบปี ส่วนรอยจารึกก็เก่าครารกัน แปลว่าทำขึ้นสำหรับคนรุ่นพ่อ นั่นเอง ตามปกติเครื่องทองหยองเพชรพลอยย่อมตกกับลูกชายคนหัวปี และเขาน่าจะมีชื่อตรงกับชื่อพ่อเสียแหละมากที่สุด ถ้ากันจำไม่ผิด พ่อของแกเสียมาหลายปีแล้ว เพราะฉะนั้นนาฬิกาจึงตกอยู่ในมือพี่ชายคนใหญ่ของแก”

“ถูก เท่าที่พูดมาแล้ว” ข้าพเจ้ากล่าว “มีอะไรอีกไหม”

“พี่แกคนนี้เป็นคนมีนิสัยไม่อยู่กะร่องกะรอย -- ไม่อยู่กะร่องกะรอยเอามาก ๆ และสะเพร่าด้วย เขาได้สมบัติพัสถานมือนาคติด้อยไม่่น้อย แต่กลับละโอกาสของตัวเสียฉิบ จึงมีความเป็นอยู่อย่างหน้าดำบ้างหน้าแดงบ้างเป็น

ทั้งที่ไม่ใช่ข้อมูลมานอันลึกลับซึ่งนักด้วยเหมือนกัน ในการที่จะกล่าวว่า คนที่ได้ของมีค่าอย่างนี้เป็นมรดก ก็ย่อมได้สมบัติพัสถานอย่างอื่นที่ดี ๆ ด้วย”

ข้าพเจ้าพยักหน้าแสดงว่าตามกระบวนเหตุผลของเขาได้ตลอด

“มันเป็นธรรมเนียมนิยมมากอย่างหนึ่งสำหรับผู้รับจำนำของในอังกฤษ ที่เมื่อเขาจำนำนาฬิกาพกจะต้องใช้ปลายเข็มขีดหมายเลขตัวลงที่ด้านในของตัวเรือน วิธีนี้สะดวกกว่าปิดป้าย เพราะไม่ต้องกังวลว่าหมายเลขจะหลุดหายหรือลบเลือน มีหมายเลขชนิดนี้ปรากฏแก่แว่นขยายของกันบนด้านในของเรือนนาฬิกาถึงสี่หมายเลข ข้อมูลมานก็คือว่าพีแก่ตกอับไม่ได้หยุด ข้อมูลมานรองลงไปก็คือว่าเขามีควมร่ำรวยเหมือนกัน หากไปแล้วเขาจะไถ่ของคืนไม่ได้เลย ข้อสุดท้ายกันจะขอให้แกดูที่ตลับชั้นในที่มีรูปกุญแจสักหน่อย ดูที่รอยขีดข่วนนับพันรอบรูปกุญแจนั้นสิ -- ตรงที่กุญแจพลัดไปถูกเข้านั้นนะ กุญแจของคนมีสติดี ๆ จะทำให้เกิดรอยถลอกเกลี้ยงเหล่านั้นได้ละหรือ แต่แกจะไม่พบนาฬิกาพกของคนชั่วเมื่อก่อนที่ปราศจากรอยเช่นนั้นเลย เขาไขลานนาฬิกาในเวลากลางคืน จึงทำให้เกิดรอยเหล่านั้นขึ้นเพราะมือไม่เที่ยง ความลับในเรื่องทั้งหลายเหล่านั้นอยู่ที่ตรงไหนหรือ”

“มันกระจางดังกับแสงสว่างเวลากลางวันที่เดียวแหละ” ข้าพเจ้าตอบ “กันเสียใจด้วยในความมอยุติธรรมที่ได้ทำกับแก กันน่าจะเชื่อปัญญาอันน่าอัศจรรย์ของแกยิ่งกว่านี้ กันอยากจะรู้สึกหน่อยได้ไหม ว่าแกมีงานสืบสวนอะไรอยู่ในมือบ้างหรือเปล่าเวลานี้”

“ไม่มีเลย เพราะยังงั้นนะซีถึงต้องฟังโคเคน กันจะอยู่โดยไม่มีการให้สมองทำไม่ได้ จะหวังอยู่ไปเพื่ออะไรอีกล่ะ มายืนที่หน้าต่างนี่เถอะ โลกมันเคยเจ็บเหงาซบเซาไม่มีประโยชน์อะไรอย่างนี้หรือ ดูหมอกเหลืองมันลอยเป็นกลุ่มไปตามถนนพะพานบ้านช่องสี่ทึ่ม ๆ นั้นซี อะไรจะจิตซีดอย่างไม่เป็นทำยิ่งไปกว่านี้ได้ ประโยชน์อะไรกับการมีสติปัญญาล่ะ หมอ ในเมื่อเราไม่มีสหายที่จะใช้มัน อาชญากรรมจิตซีด ความเป็นอยู่จิตซีด แล้วก็ไม่มียกย่องอะไรเสียเลย นอกจากอ้ายที่เป็นความจิตซีดสำแดงความเป็นไปอยู่ในโลกอย่างนี้”

ข้าพเจ้าอ้าปากจะตอบการบ่นกระปอดกระแปดนั้นก็พอดีมีเสียงเคาะประตูเบา ๆ แล้วยายแม่บ้านของเราก็ก็นั่งถาดทองเหลืองวางบัตรเข้ามา

“มีสุภาพสตรีสาวคนหนึ่งมาหาคุณค่ะ” นางพูดกับเพื่อนข้าพเจ้า

“มิสแมรี มอร์สแตน” เขาอ่านนามบัตร “อืมม! กันนี่ก็ไม่ออกเลยว่า
เคยได้ยินชื่อ ไปเชิญสุภาพสตรีสาวขึ้นมานี้เถอะ มิสซิสฮัดสัน อย่าไปชี้หมอ
กันนอยากให้แกอยู่มากกว่า”

วาทะ II กลองคดี

มิสเมอร์สแดนเดินเข้ามาในห้องด้วยผีเสื้อที่ดำมันคงและกิริยาสำรวม เธอเป็นสุภาพสตรีสาวผุดผ่อง ร่างน้อยกระจุ่มกระจิม สวมถุงมือเรียบร้อยและแต่งกายอย่างเหมาะสมเจาะเข้ากันดีที่สุด แต่มีความเรียบและง่ายอยู่ในแบบเครื่องแต่งตัวของเธอ แสดงถึงปัจจัยอันจำกัดอยู่ เครื่องแต่งกายนั้นประกอบด้วยผ้าขนสัตว์ที่ยังไม่ได้ฟอกสีมอ ไม่ติดลูกไม้ และไม่มีขนดลาย เธอโพกผ้าเทอร์เบนขนาดเล็กสีมอๆ เช่นเดียวกับเสื้อ มีขนนกสีขาวที่โพล์แพลมอยู่ข้างหนึ่งเท่านั้นช่วยให้งามตาขึ้น ดวงหน้าของเธอจะมีความสมส่วนในรูปโฉมหรือความงามล่อในผิวพรรณก็หาไม่ แต่ทว่าสีหน้าของเธอนั้นหวานชื่นและแจ่มชัดยิ่งไปกว่านี้ไม่ เมื่อเธอลงนั่งเก้าอี้ที่เซอร์ล็อก โฮล์มส์ วางลงให้ นั่น ข้าพเจ้าอดที่จะสังเกตเห็นเสียมิได้เลยว่าริมฝีปากของเธอไหวระริก ส่วนมือเล็กก็สั่น และเธอแสดงให้เห็นสัญญาณของความวุ่นวายใจอย่างยิ่งทุกประการ

“มิสเตอร์โฮล์มส์คะ” เธอเอ่ยขึ้น “ดิฉันมาหาคุณก็เพราะว่าครั้งหนึ่งคุณเคยช่วยนายจ้างของดิฉัน คือมิสซีซีซีซิล ฟอร์เรสเตอร์ ให้สามารถคลี่คลายความสับสนเล็กๆ น้อยๆ ในครอบครัวเรื่องหนึ่งได้ แก่ซาบซึ่งในความกรุณาและความสันทัดข้าพเจ้าขอขอบคุณมากค่ะ”

“มิสซีซีซีซิล ฟอร์เรสเตอร์” เขาทวนคำอย่างครุ่นคิด “ผมเชื่อว่าได้รับใช้แก่บ้างเล็กน้อยๆ จริง แต่ผมจำได้ว่าเรื่องนั้น

เป็นเรื่องง่ายมาก ๆ”

“แต่ไม่เคยคิดอย่างนั้นหรอกค่ะ แต่อย่างน้อยคุณก็เห็นจะพูดอย่างนั้นกับเรื่องของดิฉันไม่ได้ ดิฉันแทบจะนึกไม่ออกว่า อะไรจะมาแปลกประหลาดสุดวิสัยที่จะอธิบายได้ ยิ่งไปกว่าเหตุการณ์ที่ดิฉันประสบกับตัวเองอยู่นี้เลยค่ะ”

โฮล์มส์เอามือถูกัน นัยน์ตาเป็นประกาย เขาชะโงกตัวล้าเก้าอี้ของเขาออกไป พร้อมกับโหมหน้าคล้ายเหยี่ยวได้ส่วนของเขาแสดงอาการพึงสมาริอย่างยิ่ง

“เล่าเรื่องของคุณมา” เขาพูดน้ำเสียงห้วน เอางานเอาการ

ข้าพเจ้ารู้สึกตัวว่าอยู่ในอาการประหม่า

“ผมเชื่อแน่ว่าคุณคงให้อภัย” ข้าพเจ้าพูดพลางลุกจากเก้าอี้

ด้วยความประหลาดใจของข้าพเจ้า สุภาพสตรีสาวกลับยกมือที่สวมถุงหุ้มข้าพเจ้าไว้

“ถ้าเพื่อนของคุณจะยืนติดอยู่ด้วย” เธอพูด “เขาก็อาจจะเป็นประโยชน์แก่ดิฉันอย่างสุดที่จะประมาณได้ทีเดียวค่ะ”

ข้าพเจ้ากลับหย่อนกายลงนั่งเก้าอี้อีก

“เล่าอย่างรวบรัดนะค่ะ” เธอกล่าวต่อ “ความจริงเป็นอย่างนี้ค่ะ คุณพ่อของดิฉันเป็นนายทหารในกรมทหารอินเดียนะค่ะ ท่านส่งดิฉันกลับบ้านตั้งแต่ดิฉันยังเด็กมาก คุณแม่ของดิฉันเสียแล้ว และดิฉันไม่มีญาติพี่น้องอยู่ในอังกฤษเลย แต่ท่านฝากฝังดิฉันไว้ในสถานที่รับเลี้ยงเด็กที่สบายแห่งหนึ่งที่เอดินบะระ และดิฉันคงอยู่ที่นั่นมาจนอายุได้สิบเจ็ดปีในปี ๑๘๗๘ คุณพ่อขณะนั้นเป็นร้อยเอกผู้มีอาวุโสอยู่ในกรมทหารของท่าน ได้รับอนุญาตให้ลาพักได้สิบสองเดือนจึงกลับมาเยี่ยมบ้าน ท่านโทรเลขถึงดิฉันจากลอนดอนว่าท่านมาถึงเรียบร้อยแล้ว และสั่งให้ดิฉันรีบลงมาทันที โดยบอกว่าท่านพักที่โรงแรมแลงแฮม เท่าที่ดิฉันจำได้ โทรเลขของท่านเต็มไปด้วยความรักและความกรุณา เมื่อมาถึงลอนดอน ดิฉันนั่งรถตรงไปโรงแรมแลงแฮม ได้รับคำบอกเล่าว่าร้อยเอก มอร์สแตนพักอยู่ที่นั่นจริง แต่ออกไปเสียตั้งแต่คืนก่อนยังไม่กลับมา ดิฉันคอยอยู่ทั้งวันก็ไม่ได้ข่าวท่าน คืนนั้น โดยคำแนะนำของผู้จัดการโรงแรม ดิฉันจึงติดต่อกับตำรวจ และรุ่งขึ้นข้าเราได้ลงแจ้งความในหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ การสืบสวนของเราไม่ได้ผลอะไร และจากวันนั้นมาจนถึงวันนี้ ดิฉันก็ยังไม่ได้ข่าวคุณพ่อผู้เคราะห์ร้าย

ของดิฉันเลย ท่านกลับบ้านด้วยหัวใจเปี่ยมไปด้วยความหวังว่าจะได้รับความสงบ
ความสบายบ้าง แต่แทนที่... ” เธอยกมือขึ้นกุมคอหอย แล้วความตื่นตันก็
ทำให้ประโยคของเธอขาดหายไป

“วันที่เท่าใดเล่าครับ” โฮล์มส์ถามพลางเปิดสมุดพก

“ท่านหายไปเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ปี ๑๘๗๘--เกือบสิบปีมาแล้วค่ะ”

“แล้วกระเป๋าดูทางของท่านล่ะ”

“คงอยู่ที่โรงแรมค่ะ ไม่มีอะไรในนั้นจะส่องแสดงร่องรอยอะไรเลยคะ--เสื้อผ้า
บ้างเล็กน้อย หนังสือไม่กี่เล่ม กับของแปลกจำนวนมากจากหมู่เกาะอันดามัน
ท่านเป็นนายทหารกำกับการควบคุมนักโทษที่นั่นค่ะ”

“ท่านมีเพื่อนฝูงอยู่ในกรุงบ้างไหมครับ”

“เท่าที่เรารู้ ก็มีเพียงคนเดียวคะ--พันตรี ซอลโท ประจำกรมทหารเดียวกัน
กับท่าน คือกรมทหารราบบอมเบย์ที่ ๓๔ ท่านพันตรีลาออกจากราชการมาก่อน
หน้านั้นเล็กน้อยค่ะ อาศัยอยู่ที่นอร์วูดตอนบน เราได้ติดต่อกับท่านเหมือนกัน
แต่ท่านไม่ทราบด้วยซ้ำว่าเพื่อนนายทหารของท่านมาอยู่ในอังกฤษคะ”

“ก็เป็นเรื่องที่ประหลาดอยู่” โฮล์มส์กล่าว

“ดิฉันยังไม่ได้เล่าตอนที่ประหลาดที่สุดให้คุณฟังคะ เมื่อประมาณหกปี
มาแล้ว--พอดีให้แน็คคือวันที่ ๔ พฤษภาคม ปี ๑๘๘๒ ค่ะ--มีประกาศแจ้งความ
อันหนึ่งลงในหนังสือพิมพ์ ไซมส์ ขอให้มิลสมรี มอร์สแตน แจ้งตำบลที่อยู่
พร้อมทั้งแจ้งว่าถ้าดิฉันปฏิบัติตามแล้ว ประโยชน์จะเกิดแก่ดิฉันเอง แต่ไม่มีชื่อ
หรือตำบลที่อยู่ลงกำกับไว้เลยคะ ในเวลานั้นดิฉันเพิ่งเข้าไปอยู่กับครอบครัว
ของมิลลิสซิชิล ฟอร์เรสเตอร์ ในฐานะเป็นครูประจำบ้าน ดิฉันลงตำบลที่อยู่
ของดิฉันในช่องแจ้งความตามคำแนะนำของแกคะ ในวันเดียวกันนั้นเองก็มี
กล่องกระดาษแข็งกล่องเล็กๆกล่องหนึ่งส่งมาถึงดิฉันทางไปรษณีย์ และดิฉัน
ได้พบไข่มุกสุกอร่ามเม็ดใหญ่มากบรรจุอยู่ในกล่องนั้นเม็ดหนึ่ง ไม่มีชื่อเขียน
สอดมาด้วยเลยสักคำเดียว ตั้งแต่นั้นมาทุกปี พอถึงวันที่เดียวกันนั้นก็มียกกล่อง
พรรคเดียวกันบรรจุไข่มุกพรรคเดียวกันส่งมาถึงดิฉันกล่องหนึ่งเสมอ โดย
ไม่ปรากฏร่องรอยของผู้ส่งแต่อย่างใด ไข่มุกเหล่านั้นผู้ชำนาญเขาบอกว่าป็น
ชนิดที่หายากและมีค่ามาก คุณอาจจะเห็นกับตาคุณเองก็ได้คะ ว่ามันงามมาก
ทีเดียว”

เธอเปิดกล่องแบนกล่องหนึ่งในขณะที่พูดและเอาไข่มุกที่งามที่สุดเท่าที่ข้าพเจ้าเคยเห็นให้ข้าพเจ้าดูหกเม็ด

“เรื่องของคุณน่าสนใจที่สุด” เชอร์ล็อก โฮลมส์ พูด “มีอะไรเกิดกับคุณอีกบ้างไหม”

“มีค่ะ และก็เป็นวันนี้เอง เพราะเหตุนี้ฉันคิดฉันจึงได้มาหาคุณ เช้าวันนี้ฉันได้รับจดหมายฉบับนี้ค่ะ ซึ่งคุณจะอ่านดูเอาเองก็ดี”

“ขอบคุณ” โฮลมส์พูด “ซองด้วยครับ ได้โปรด ตราไปรษณีย์ลอนดอน เอส.ดับเบิลยู. วันที่ ๗ กรกฎาคม ฮึม! มีรอยนิ้วหัวแม่มือผู้ชายที่มุ่ม--ก็เห็นจะเป็นบุรุษไปรษณีย์นั่นแหละ กระดาษเนื้อดีที่สุด ซองราคาล่องละหกเพนนี เป็นคนที่พิถีพิถันทีเดียวในการเลือกใช้เครื่องเขียน ไม่มีตำบลที่อยู่

‘ขอให้ไปคอยอยู่ที่เสาดันที่สามจากซ้ายมือนอกโรงละคร ลีเซียมในเวลาหนึ่งทุ่มคืนนี้ ถ้าคุณไม่ไว้วางใจ ขอให้พาเพื่อนไปด้วยสองคน คุณเป็นผู้หญิงที่ถูกกระทำอย่างไม่ถูกต้อง แต่จะได้รับความยุติธรรม อย่าพาตำรวจไป ถ้าคุณไม่เชื่อ ทุกสิ่งทุกอย่างจะเลวหมด มิตรที่คุณไม่รู้จัก’

เอละซี นี่เป็นความลับน้อยๆที่ชอบกลมาจจริงๆ! คุณตั้งใจจะทำยังไง มีสมอร์สแดน”

“ดิฉันก็อยากจะถามคุณอย่างนั้นเหมือนกันค่ะ”

“ถ้าอย่างนั้นเราต้องไปเด็ดๆ--คุณกับผม แล้วก็เอละ เอามอวัตสันนี่แหละ จดหมายให้ไว้สองคน เขากับผมเคยทำงานด้วยกันมาก่อนแล้ว”

“แต่เขาจะไปหรือคะ” เธอถามด้วยน้ำเสียงและสีหน้าแสดงถึงความวิงวอนอยู่

“ผมจะรู้สึกภาคภูมิใจที่เดียวครับ” ข้าพเจ้าพูดอย่างองอาจ “ถ้าผมสามารถจะเป็นประโยชน์ได้ในประการหนึ่งประการใด”

“คุณทั้งสองกรุณามาก” เธอตอบ “ดิฉันมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและไม่มีเพื่อนที่จ้องอุทธรณ์กับเขาได้หรอกค่ะ ถ้าดิฉันมาที่นี่ในเวลาหกโมงเย็น ก็เห็นจะดีกระมังคะ”

“คุณต้องไม่มาให้ล้ากว่านี้นะ” โซลล์มส์กล่าว “แต่อย่างไรก็ดี ยังมีอีกข้อหนึ่ง ลายมือนี้เป็นลายมือเดียวกันกับที่จำหน้ากล่องไข่มุกหรือเปล่า”

“ดิฉันมีอยู่ที่นั่นค่ะ” เธอตอบพลางเอาเศษกระดาษหูกขึ้นออกส่งให้

“คุณเป็นเจ้าทุกข์ตัวอย่างเทียวละ คุณมีสิ่งหรือที่ถูกต้อง ที่นี้เรามาดูกันทีไร” เขาแบกระดาษลงบนโต๊ะ มองเปรียบเทียบกันทุกแผ่น “ลายมือนั้นปลอม-แปลง เว้นแต่อักษร” เขาพูดขึ้นในชั่วประเดี๋ยวหนึ่ง “แต่เท่าที่เกี่ยวกับผู้เขียนนั้นไม่มีปัญหาอะไรเลย ดูตัว อี แบบกรีกที่ไม่ยอมตวัดลงมันแหวกออกไปสิ และดูขมวดข้างท้ายของตัว เอส ด้วย มันเป็นลายมือเดียวกันอย่างไม่ต้องสงสัย ผมไม่อยากจะแนะนำให้เกิดความหวังผิดๆ หรือก มีสมอร์สแทน แต่ลายมือมีส่วนคล้ายกับลายมือของคุณพ่อบ้างไหม”

“ไม่มีอะไรจะผิดกันไกลยิ่งกว่านี้เลยค่ะ”

“ผมก็หมายความว่าได้ยินคุณพูดอย่างนั้น เอาเถอะ ทกโม่งเย็นเราจะคอยพบคุณ โปรดอนุญาตให้ผมเก็บกระดาษนี้ไว้ด้วย เพื่อผมจะได้พิจารณาเรื่องนี้ไปพลางก่อนถึงเวลานั้น นี่ก็เพิ่งจะบ่ายสามโมงครึ่งเท่านั้นเอง เอาละ แล้วค่อยพบกันอีก”

“ค่ะ แล้วค่อยพบกันอีก” แขนงของเราพูด และพร้อมกับทอดสายตาด้านอ่อนช้อยแจ่มใสมายังเราทีละคน เธอเอากล่องไข่มุกคืนเข้ากระเป๋าแล้วก็รีบออกไป

ข้าพเจ้ายืนที่หน้าต่างแลดูเธอเดินไปตามถนนอย่างกระวีกระวาดจนกระทั่งผ้าโพกศีรษะเทอร์แบนส์เหมือนกับชนนกขาวกลายเป็นจุดจุดหนึ่งที่เคลื่อนไปกับกลุ่มคนเท่านั้นเอง

“ผู้หญิงคนนี้ช่างมีเสน่ห์เสียนี้กระไร!” ข้าพเจ้าออกอุทานพลางหันมาทางสหายของข้าพเจ้า

เขาได้จุดกล้องขึ้นอีกแล้ว และกำลังนอนตาปรืออยู่ “จั้นหรือ” เขาพูดเนือยๆ “กันไม่ได้สังเกต”

“เกละเป็นตุ๊กตุนเสียจริง ๆ -- เป็นเครื่องกลไกที่เอาแต่คิดคำนวณตะพึด” ข้าพเจ้าร้อง “ในตัวแก่เนะ บางทีก็มีอะไรบางอย่างที่ไม่อยู่ในวิสัยมนุษยธรรมตาเอาเสียเลย”

เขายิ้มละไม

“เป็นความสำคัญเบื้องต้น” เขาพูด “ที่แกจะต้องไม่ยอมให้ความวินิจฉัยของแกเกิดความลำเอียงเพราะคุณสมบัติส่วนตัว สำหรับกัน เจ้าทุกข์แต่ละรายเป็นแต่หน่วยหนึ่ง เป็นปัจจัยอันหนึ่งของตัวปัญหาเท่านั้นเอง คุณสมบัติเกี่ยวกับอารมณ์เป็นปฏิปักษ์กับการทบทวนเหตุผลที่แจ่มชัดอย่างร้าย กันจะบอกแก่ให้ว่าผู้หญิงที่หยาดเยิ้มที่สุดเท่าที่กันเคยรู้จักนั่นนะ ถูกแขวนคอเพราะวางยาพิษเด็กตัวเบียดๆ สามคนด้วยความหวังเงินประกันชีวิต ส่วนผู้ชายที่น่าเกลียดที่สุดในความรู้จักมักคุ้นของกันนั้น กลับเป็นคนใจบุญสุนทานที่ได้หัวเงินไปแล้วเกือบถึงสองแสนห้าช่วยคนยากจนในลอนดอน”

“แต่ถึงอย่างไรในกรณีนี้...”

“กันไม่เคยตั้งข้อยกเว้น ข้อยกเว้นย่อมลบล้างกฎ ว่าแต่แกเคยศึกษาอุปนิสัยในลายมือเขียนบ้างไหม แกอ่านลายมือของคนคนนั้นว่าอะไร”

“ชัดและเรียบ” ข้าพเจ้าตอบ “เป็นคนมีนิสัยเอาการเอางาน และมีความแรงในอุปนิสัยอยู่บ้าง”

โฮล์มส์สั่นศีรษะ

“ดูตัวอักษรชนิดตัวยาวของเขาสิ” เขาพูด “มันแทบไม่พ้นตัวธรรมดาเสียเลย ตัว ด นั้นเกือบจะเป็น เอ และ แอล เป็นอีกว่าได้ คนมีอุปนิสัยเรียบย่อมเขียนอักษรตัวยาวให้เห็นเด่นเสมอ ถึงจะเขียนหัวด้อย่างไรก็เถอะ มีความโลเลอยู่ในตัว เค ของเขากับความถือตัวอยู่ในอักษรตัวใหญ่เห็นไหม กันจะออกไปข้างนอกละ กันมีอะไรจะต้องสอบสวนสามข้อ กันอยากจะขอให้แกอ่านหนังสือเล่มนี้ไปพลางก่อน เป็นเล่มหนึ่งที่อ่านที่สุดเท่าที่เขียนกัน เรื่อง มาร์ทาร์ดอมออฟแมนของวินูด รีด นี่นะ กันจะกลับภายในหนึ่งชั่วโมง”

ข้าพเจ้านั่งลงที่หน้าต่าง พร้อมกับหนังสืออยู่ในมือ แต่ความคิดของข้าพเจ้ากลับล่องลอยห่างจากข้อคิดอันอาจหาญของผู้เขียนออกไป เจตสิกของข้าพเจ้ากลับแล่นไปสู่แขกของเราที่เพิ่งอำลาไปหยกๆ--นึกถึงยิ้มของเธอ นึกถึงกั๊กวานอันลึกเร้าใจในกระแเสียงของเธอ นึกถึงเรื่องสลับแปลกประหลาดที่ห่อหุ้มชีวิตของเธออยู่ ถ้าเธอมีอายุสิบเจ็ดในตอนที่เป็นบิดาของเธอหายสูญไปเดี่ยวนี้เธอก็ต้องมีอายุสิบเจ็ดเข้าไปแล้ว--เป็นวัยอันหอมหวาน วัยที่ความเยาว์อ่อนก่าดัดได้สูญเสียความรู้สึกเข้ากับตัว และค่อยสุขุมเยือกเย็นขึ้นบ้างแล้วตามความประสบพบเห็นที่ผ่าน ข้าพเจ้านั่งตรึกนึกคิดอยู่อย่างนั้น จนเกิด

ความคิดอันตรายขึ้นในหัว ถึงแก่อัดอึบเข้านั่งโต๊ะเขียนหนังสือ ทุ่มเทศมาติ
ลงไปในตำราพยาธิวิทยาเล่มหลังสุดอย่างแข็งขัน ข้าพเจ้าซึ่งเป็นแต่คัลลยแพทย์
ทหารบก อ่อนทั้งกำลังขาและอ่อนทั้งกำลังทรัพย์ เป็นอะไรหรือจึงจะบังอาจ
คิดถึงเรื่องทำนองนี้ได้ เธอเป็นหน่วยหนึ่ง เป็นปัจจัยอันหนึ่งเท่านั้น--ไม่ได้เป็น
อะไรมากกว่านั้น ถึงอนาคตของข้าพเจ้าจะมีดমন มันก็เป็นการสมควรที่จะ
เผชิญไปเยี่ยงบุรุษลูกผู้ชาย ยิ่งกว่าที่จะฝืนพยายามเอาความสว่างเพียงดวงโคม
กระสือแห่งความคิดคำนึงเยี่ยงนี้ไปส่องมันเป็นแน่ละ

ก

เ ส า : ๒ ส ว ง บั อ ไ บ

กว่าโฮล์มส์จะกลับก็ตก ๑๗.๓๐ นาฬิกา เขามีความแจ่มใส กระตือรือร้น และร่าเริง อันเป็นลักษณะของอารมณ์ที่เกิดขึ้น สลับกันไปกับการติดขัดกับความท้อแท้หดหู่อย่างที่สุดของเขานั้น

“ไม่มีความลึกลับใหญ่หลวงอะไรในเรื่องนี้หรอก” เขากล่าว พลางยกถ้วยน้ำชาที่ข้าพเจ้ารินให้เขาขึ้นดื่ม “ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ยอมให้มีข้ออธิบายได้เพียงข้อเดียวเท่านั้น”

“อะไรกัน! แกล้งเรื่องนี้ออกแล้วหรือ”

“อ้อ จะพูดอย่างนั้นก็มากเกินไป กันได้ประจักษ์ความจริงที่ลืออยู่ข้อหนึ่งเท่านั้นเอง ถึงอย่างไรก็ดี มันล่อมากทีเดียว แต่เราจะต้องหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก โดยการพลิกแพม หนังสือพิมพ์ไทมส์ทวนถอยหลังขึ้นไป กันเพิ่งได้พบว่า พันตรี ชอลโทแห่งนอร์วูดตอนบน ผู้เคยประจำกรมทหารราบบอมเบย์ ที่ ๓๔ ตายเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ปี ๑๘๘๒”

“กันอาจจะทืบบาก โฮล์มส์ แต่กันมองไม่เห็นเลยว่ามัน ล่ออะไร”

“ไม่เห็นหรอกสิ แกทำให้กันแปลกใจ ถ้างั้นก็พิจารณาไปในทำนองนี้สิ ร้อยเอก มอร์สแดนหายไป บุคคลคนเดียวในลอนดอนที่เขาอาจไปเยี่ยมเยียนได้คือพันตรี ชอลโท พันตรี ชอลโทปฏิเสธว่าไม่ได้ข่าวเขามาลอนดอน ต่อมาอีกสี่ปีชอลโท ก็ตาย ภายในอาทิตย์เดียวหลังจากที่เขาตาย ลูกสาวร้อยเอก มอร์สแดนก็ได้รับของกำนัลอันมีค่า และได้รับอีกทุกปี จนเดี๋ยวนี้มาถึงขั้นได้รับจดหมายที่ระบุว่าหล่อนเป็นผู้หญิงที่ถูกกระทำอย่างไม่ถูกต้อง ความไม่ถูกต้องนั้นจะหมายถึงอะไรได้เล่า นอกจากการทำให้พ่อของหล่อนหายสาบสูญไป แล้วก็เพราะ

เหตุใดการส่งของกำนันจะมาตั้งต้นในเวลาไล่เลี่ยกันกับการตายของซอลโทเล่า ถ้าไม่ใช่เพราะทายาทของซอลโทรู้อะไรอยู่ในความลับเรื่องนี้และปรารถนาจะชดเชย แก่มีความเห็นอย่างอื่นที่จะรับกับข้อเท็จจริงเหล่านี้ได้ก็ว่ามา”

“เป็นการชดเชยที่แปลกประหลาดอะไรอย่างนี้! แล้วก็ทำแปลกๆอย่างนี้ด้วย! ก็เพราะเหตุใดล่ะเขาจึงไพล่มาเขียนจดหมายในตอนนั้นแทนที่จะเขียนมาตั้งหกปีแล้ว อีกอย่างหนึ่ง จดหมายนั้นบอกว่าจะให้ความยุติธรรมแก่เธอ มีความยุติธรรมอะไรหรือที่เธอจะพึงได้รับ มันออกจะมากเกินไปในการที่จะสมมติว่าพ่อของเธอยังมีชีวิตอยู่ ส่วนความยุติธรรมอย่างอื่นในเรื่องของเธอเท่าที่แกู้ก็ไม่เห็นมี”

“ข้อยากนะมีอยู่ ข้อยากมันมีอยู่แน่ๆ” เซอร์ล็อก โฮล์มส์ พูดอย่างเคร่งขรึม “แต่การไปของเราคืนนี้คงไข่มั่นได้หมดละนะ อ้า รถสี่ล้อคันหนึ่งมานี้แล้ว มีมิสมอร์สแตนนั่งมาข้างในด้วย แกพร้อมแล้วหรือ ถ้างั้นเราลงไปกันดีกว่า เพราะนี่ก็เลยเวลานัดไปข้างนิตหน่อยแล้ว”

ข้าพเจ้าหยิบหมวกกับไม้เท้าอันหนักที่สุดของข้าพเจ้า และได้สังเกตว่าโฮล์มส์หยิบปืนพกจากลิ้นชักห่อลงกระเป๋าสองของเขา จึงเป็นอันเห็นได้ชัดว่าเขาคิดว่าธุรกิจของเราคืนนั้นอาจจะเป็นเรื่องคอขาดบาดตายก็ได้

มิสมอร์สแตนสวมเสื้อคลุมดำปรกขึ้นไปถึงคาง ดวงหน้าละเอียดอ่อนของเธอสำรวม แต่ซัด เธอต้องเป็นยิ่งกว่าผู้หญิงทีเดียว ถ้าว่าไม่รู้ลี้กุ่นวายใจอยู่บ้างในการกล้าเสี่ยงอย่างประหลาดที่เรากำลังจะไปกันนี้ แต่ถึงกระนั้นก็สะกดตัวเองได้อย่างราบคาบ และตอบคำถามสองสามข้อที่เซอร์ล็อก โฮล์มส์ เอย่ถามเพิ่มเติมอย่างพริ้วพริ้ว

“พันตรี ซอลโทเป็นเพื่อนสนิทกันมากกับคุณพ่อ” เธอพูด “จดหมายของท่านล้วนแต่เอ่ยถึงท่านพันตรี เขากับคุณพ่อเป็นผู้บังคับบัญชากองทหารที่หมู่เกาะอันดามัน เพราะฉะนั้นจึงได้สนิทสนมกันมากค่ะ อ้อ มีเอกสารแปลกประหลาดมากแผ่นหนึ่งอยู่ในโต๊ะหนังสือของคุณพ่อด้วย ซึ่งไม่มีใครสามารถจะเข้าใจได้เลย ดิฉันไม่นึกว่าจะมีความสำคัญอะไรแม้แต่น้อย แต่คิดว่าคุณคงอยากจะได้ดูก็ได้ จึงได้เอาติดมาด้วยค่ะ นี่ล่ะค่ะ”

โฮล์มส์ค่อยบรรจงคลี่กระดาษออกแบไว้บนเข่า แล้วใช้แว่นขยายคู่มือส่องตรวจดูจนทั่วอย่างพิถีพิถันมาก

“เป็นกระดาดทำที่โรงงานอินเดียพื้นเมือง” เขากล่าว “เคยถูกตรึงด้วยเข็มหมุดกับแผ่นกระดาน รูปแผนผังบนกระดาดปรากฏว่าเป็นแผนผังของตึกใหญ่ มีห้องโถง เกลียง และทางเดินเยอะเยอะ มีกากบาทเล็กๆ เขียนไว้ด้วยหมึกแดงแห่งหนึ่ง เหนือกากบาทมีคำว่า ‘๓.๓๗ จากซ้าย’ เป็นเส้นดินสอแผ่วๆ ที่มุมข้างซ้ายมือมีลายลักษณ์แปลกประหลาดรูปคล้ายกางเขนสี่อันเรียงกันเป็นแถวเดียวโดยแขนจดกัน ข้างๆ มีตัวหนังสือโย้เย้และหวัดมากเขียนว่า ‘จัตวาลักษณะ -- โจนาทาน สมอลล์, มาโฮเม็ต ลิงซ์, อับดุลลาห์ ชาน, โตสต์ อักบาร์’ จริง ผมขอสารภาพว่าไม่เห็นมันเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่อย่างใดเลย แต่ถึงกระนั้นรูปการณืมันก็เป็นเอกสารที่มีความสำคัญอยู่ มันเคยถูกเก็บไว้ในสมุดพก เพราะด้านหนึ่งสะอาดเท่าอีกด้านหนึ่งทีเดียว”

“ก็เป็นในสมุดพกของท่านแหละค่ะที่เราพบมัน”

“เอาละ มิสมอร์สแทน เก็บมันไว้ให้ดีเถอะ เพราะมันอาจจะเป็นประโยชน์แก่เราได้ ผมชักสงสัยแล้วว่า เรื่องนี้อาจจะกลายเป็นเรื่องสุมุสลิกซึ่งมากกว่าที่ผมเข้าใจแต่แรก ผมต้องพิจารณาแนวความคิดของผมดูอีกที”

เขาเอนหลังพิงพนักในรถ และข้าพเจ้าสามารถมองเห็นได้จากคิ้วที่ขมวดกับตาอันลอยของเขาวา เขากำลังใช้ความคิดอย่างตั้งอกตั้งใจ มิสมอร์สแทนกับข้าพเจ้าคุยกันเบาๆ ถึงการไปธุระของเราในขณะนั้น และคาดคะเนผลที่อาจจะบังเกิดขึ้นไปตามเรื่อง แต่เพื่อนของเราคงสงวนท่าทีของเขาย่างเคร่งครัดตลอดระยะทาง

ขณะนั้นเป็นเวลาเย็นวันหนึ่งของเดือนกันยายน ยังไม่ถึงสิบเก้านาฬิกา แต่อากาศซึมเซามาตั้งแต่ตอนกลางวัน หมอกหนาเป็นละอองลอยต่ำปกคลุมมหานคร มีเมฆสีโคลนย้อยลงเหนือถนนที่เป็นโคลนอย่างมัวซัว โคมไฟในย่านสแตนด์เป็นแต่ดวงวอมแวมอยู่ในหมอกเท่านั้น แสงที่ส่องลงเป็นวงบนทางเดินที่เป็นตมอ่อนเต็มที ส่วนแสงเหลือๆ จากตู้โชว์สินค้าตามร้านโรงก็กราดผาอากาศที่เป็นไอน้ำผ่านผู้คนสัญจรที่คับคั่งจ่อแจเป็นลำแสงสลัวๆ วับๆ แวมๆ ตามความรู้สึกของข้าพเจ้า รู้สึกว่ามีอะไรบางอย่างทำให้ดวงหน้าที่หลังไหลผ่านลำแสงแคบๆ เหล่านั้นไปไม่สิ้นสุดนั้น ดูตะคุ่มๆ ดูจหน้าผีก็ปานกัน -- ไม่ว่าหน้าที่เศร้าโศกหรือหน้าที่ยิ้มย่องผ่องใส หน้าที่ห่อเหี่ยวหรือหน้าที่เบิกบาน หน้าเหล่านั้นผ่านจากที่มีดสูที่สว่าง แล้วผ่านจากที่สว่างกลับเข้าสู่ที่มีด สลับกันไปเหมือนวิสัยชีวิต

มนุษย์ทั้งปวง ข้าพเจ้าก็ไม่ใช่คนที่รู้สึกอะไรได้ง่ายๆนัก แต่ยามสายัณห์อันมัวชัวกับธุระแปลกประหลาดที่เราพากันไปนี้ประกอบกันทำให้ข้าพเจ้าหัวน้ไขวอยู่ ข้าพเจ้าสามารถมองเห็นได้จากอากัปกิริยาของมิสมอร์สแต่นว่าเธอก็กำลังตกอยู่ในความรู้สึกอย่างเดียวกัน โฮล์มส์ผู้เดียวเท่านั้นสามารถเป็นนายเหนืออิทธิพลตามวาระได้ เขาถือสมุดพกเปิดอยู่กับเข้าของเขา และจดตัวเลขกับบันทึกข้อความเป็นคราวๆโดยอาศัยแสงตะเกียงรถข้างที่นั่ง

ณ โรงละครลิเซียม ฝูงชนแออัดยัดเยียดอยู่แล้วตรงทางเข้าด้านข้างเบื้องหน้ามีรถทั้งสองล้อหุ่หุ่และชนิดสี่ล้อธรรมดาหลังไหลมาไม่ขาดสาย ส่งผู้โดยสารลงทั้งบุรุษเข้ดอกแข็งและสตรีห่มผ้าคลุมไหล่บ้างประดับเครื่องเพชรนิลจินดาบ้างอร่ามตา เรายังไม่ทันจะไปถึงเสาต้นที่สามซึ่งเป็นที่นั่งดพบของเราดี ก็มีชายร่างเล็ก ผิวคล้ำ คล่องแคล่ว แต่งกายอย่างคนรถเข้ามาทักเรา

“ท่านเป็นพวกที่มากับมิสมอร์สแดนไซไหมครับ” เขาเอ่ยถาม

“ดิฉันคือมิสมอร์สแดน ส่วนสุภาพบุรุษทั้งสองนี่เป็นเพื่อนของดิฉัน”

เธอตอบ

เขาใช้สายตาอันเต็มไปด้วยความสงสัยและคมกล้ำอย่างประหลาดมองดูเรา

“ขอภัยเถิดครับ มิส” เขาพูด แสดงกิริยาอาการที่ยังระแวงแคลงใจ “ผมต้องขอร้องให้คุณตกลปากเสียก่อนว่า ในผู้ที่มากับคุณนี้ ไม่มีคนไหนเป็นตำรวจเลย”

“ดิฉันรับรองได้เช่นนั้น” เธอตอบ

เขาผิวปากเสียงพราวขึ้นครึ่งหนึ่ง แล้วเด็กข้างถนนคนหนึ่งก็นำธม้มาสี่ล้อเข้ามาและจัดแจงเปิดประตู ส่วนบุรุษผู้พูดกับเราเป็นขึ้นนั่งในที่คนขับ พร้อมกับกับที่เราเข้านั่งในรถ ยังไม่ทันจะลงนั่งเรียบร้อยดี คนขับก็ลงแล้วม้า แล้วรถก็พาเราพุ่งโดยแรงฝ่าหมอกไปตามถนน

ความเป็นไปทั้งนั้นนับว่าแปลกประหลาดอยู่ เรากำลังนั่งรถไปยังที่ไม่เปิดเผยด้วยกियธุระอันไม่เปิดเผยเช่นกัน การเชื่อเชิญให้เราไปอาจเป็นเรื่องหลอกลวงสิ้นดี -- ซึ่งสมมติฐานข้อนี้ว่าที่จริงก็ไม่น่าจะเป็นไปได้ -- หรือมิฉะนั้นก็อาจมีเรื่องสำคัญโดยควรแก่เหตุผลที่เราจะพึงคิดประกอบการไปของเราอยู่ ลักษณะการภายนอกของมิสมอร์สแดนคงแน่วแน่และสำรวมดุจเคย ข้าพเจ้าพยายามอย่างยิ่งที่จะช่วยทำให้เธอรู้สึกวางใจขึ้น โดยพื้นความจำเรื่องการผจญภัยของข้าพเจ้า

ในอัฟกานิสถานให้เธอฟัง แต่พูดตามจริง ตัวข้าพเจ้าเองตื่นเต้นในพฤติการณ์ที่เป็นไป และพิศวงพะวงถึงที่หมายปลายทางของเราเสียจนเล่าเรื่องของข้าพเจ้ากลับตาลปัตรไปบ้าง จนทุกวันนี้เธอก็ยังพรั่นพูดอยู่เสมอว่า ข้าพเจ้าได้เล่านิทานชวนหัวให้เธอฟังเรื่องหนึ่งว่า ปืนตัวหนึ่งมันเยิ้มหน้าเข้ามาที่กระโหลกของข้าพเจ้าในยามดึกสงัด แล้วข้าพเจ้าก็ฉวยลูกเลื่อนแฟดกระบอกหนึ่งยิงเปรี๊ยะออกไป -- ช่างเป็นไปได้ ในชั้นแรกข้าพเจ้ายังพอจะรู้ทางที่มันวิ่งไปบ้าง แต่เพราะความเร็วของรถอย่างหนึ่ง หมอกอย่างหนึ่ง และความรู้อันจำกัดของข้าพเจ้าเองในภูมิทำเลของกรุงลอนดอนอีกอย่างหนึ่ง ในไม่ช้าข้าพเจ้าก็หลงและไม่รู้จักอะไรเลย นอกจากว่าเราดูเหมือนจะกำลังไปเป็นหนทางไกลโขเท่านั้น ส่วนเชอร์ล็อกโฮล์มส์ ลี ไม่หลงเลย เขาระบุชื่อได้เป็นตุเป็นตะตลอดทางที่รถแล่นผ่านจัตุรัสและเข้าถนนนั้นออกถนนนี้เรื่อยไป

“โรเซเตอร์โรว์” เขาพูด “ที่นี้จัตุรัสวินเซนต์ ที่นี้ออกถนนสะพานวอกซ์ฮอลล์ละ ดูเหมือนเราจะกำลังบ่ายหน้าไปทางปากเซอร์เรย์ จริงเสียด้วยนึกแล้วเหียว ที่นี้ข้ามสะพานละ มองดูก็จะเห็นแม่น้ำได้”

เราได้เห็นภาพโหลๆ ของลำแม่น้ำเทมส์จริง พร้อมด้วยแสงโคมทองจับน้ำนิ่งแว้งว้าง แตรธของเราแล่นเรื่อยไป และในไม่ช้าก็ออกสู่เทือกถนนอันซับซ้อนทางอีกฟากหนึ่ง

“ถนนแวนด์ส์เวิร์ท” เพื่อนข้าพเจ้ากล่าว “ถนนไพรออรี, ซอยลาร์กฮอลล์, สตอกเวลล์, ถนนโรเบิร์ต, ซอยโคลด์ฮาร์เบอร์ ฐานะของเราเห็นที่จะไม่อยู่ในแหล่งทันสมัยเสียแล้ว”

เราได้ไปถึงละแวกที่น่าสงสัยและเร็นลับจริงๆ เสียด้วย ตามบ้านซึ่งก่ออิฐทึมๆ เป็นทิวยาวยืดยาวไปนั้นมืดตลอดแถว คงมีแต่แสงสว่างจางๆ กระจายของโรงอาหารสาธารณะตามหัวมุมถนนเท่านั้นช่วยให้หายเปลี่ยวไปบ้าง ถัดจากนั้นก็ถึงบ้านแบบวิลล่าสองชั้น ซึ่งหน้าบ้านแต่ละบ้านเป็นสวนขนาดเล็ก พื้นนั้นไปเป็นตึกแถวใหม่ตั้งตระหง่าน -- เป็นกระเส็นกระสายของนครักษ์ รุกล้าออกมาในชนบทนั่นเอง ในที่สุดรถก็จอดกึ่งกลางที่บ้านหลังที่สามของตึกใหม่แถวหนึ่ง บ้านหลังอื่นนั้นไม่มีใครอาศัยอยู่ ส่วนหลังที่รถเราไปจอดก็มืดพอๆ กัน เว้นแต่มีแสงไฟดวงเดียวที่หน้าต่างครัว เมื่อเราเคาะประตูสักประเดี๋ยวนึง ประตูก็เปิดออกโดยคนใช้ชาวฮินดูคนหนึ่ง แต่งกายด้วยผ้าขาวหลวมๆ โปกผ้าเหลือง

ปล่อยขายและสายคาดเอวเหลือง มีอะไรบางอย่างไม่รับกันอย่างประหลาดอยู่ใน
ชาวตะวันออกผู้นี้ ในขณะที่เขายืนอยู่ ณ ปากประตูของบ้านชาวนครชั้นสามอยู่นั้น

“นายกำลังคอยท่านแล้วจ๊ะ” เขาพูด และพร้อมกันนั้นก็มึนงงสูงๆ
พรวดๆดังออกมาจากห้องข้างในเสียงหนึ่งด้วย

“พาเขาเข้ามาหาฉันสิ ชิตมัตการ” เสียงนั้นร้อง “พาเข้ามาหาฉันเลย”

